

بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی: مطالعه موردی شهر اردبیل

چکیده

هدف اصلی پژوهش، تبیین نقش سرمایه اجتماعی و ابعاد آن بر رضایت از زندگی شهروندان شهر اردبیل بوده است. این مطالعه از نوع کاربردی، با روش پیمایشی و رویکرد میدانی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق را برخی از مردم بالای ۱۸ سال مناطق مختلف شهر اردبیل ($N=3500$) مشخص شده‌اند که با محاسبه کوکران، حجم نمونه ۳۵۴ نفر تعیین و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای و سپس تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته بود که روایی آن با نظر متخصصان و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ (بالتر از ۰/۷۲ برای تمامی متغیرها) تأیید شد. چارچوب نظری پژوهش بر مبنای نظریات گیدنز، فوکویاما، یوقاف، سوز و بومیرسکا و همچنین بوردیو، پاتنام، کلمن شکل گرفت. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS بررسی شدند. نتایج حاکی است که بین سرمایه اجتماعی (ضریب همبستگی ۰/۳۴) و اکثر مولفه‌های آن شامل اعتماد اجتماعی (۰/۳۹)، حمایت اجتماعی (۰/۳۵)، انسجام اجتماعی (۰/۳۲)، مشارکت اجتماعی (۰/۳۰) و آگاهی اجتماعی (۰/۲۳) با رضایت از زندگی شهروندان، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ بنابراین، تمامی فرضیه‌های تحقیق مورد تأیید بودند. در ضمن، از نتایج بررسی معادلات ساختاری حاصل شد که سرمایه اجتماعی در مجموع ۰/۵۳۳ از واریانس رضایت از زندگی را تفسیر می‌کند و میزان اثر آن (۰/۲۸۴) در حد متوسط ارزیابی می‌شود. این یافته‌ها بر اهمیت سرمایه اجتماعی در ارتقاء رضایت از زندگی شهروندان تأکید دارد.

کلمات کلیدی: اردبیل، سرمایه اجتماعی، رضایت از زندگی، شهروندان، مدل‌سازی معادلات ساختاری.

Title: Examination of the Role of Social Capital on Life Satisfaction: A Case Study of Ardabil City

Abstract

The primary objective of this research was to elucidate the role of social capital and its dimensions on the life satisfaction of citizens in the city of Ardabil. This study is applied in nature, utilizing a survey method and a field approach. The statistical population of the research consists of individuals over 18 years of age from various regions of Ardabil ($N=3500$), from which a sample size of 354 was determined through Cochran's formula and selected using a two-stage cluster sampling method followed by simple random sampling. The data collection tool was a researcher-developed questionnaire, the validity of which was confirmed by experts, and its reliability was verified with a Cronbach's alpha coefficient (above 0.72 for all variables). The theoretical framework of the research was based on the theories of Giddens, Fukuyama, Yoffe, Suh, Bomeirska, as well as Bourdieu, Putnam, and Coleman. The data were analyzed using SPSS and Smart PLS software. The results indicate a positive and significant relationship between social capital (correlation coefficient of 0.34) and most of its components, including social trust (0.39), social support (0.35), social cohesion (0.32), social participation (0.30), and social awareness (0.23) with the life satisfaction of citizens; thus, all research hypotheses were confirmed. Additionally, the results of the structural equation modeling analysis showed that social capital explains 0.533 of the variance in life satisfaction, and its effect size (0.284) is assessed as moderate. These findings emphasize the importance of social capital in enhancing the life satisfaction of citizens.

Keywords: Ardabil, social capital, life satisfaction, citizens, structural equation modeling.

مقاله پذیرش شده

مقدمه

احساس خوشبختی یا رضایت از زندگی یکی از ویژگی‌های کلیدی روان‌شناختی است که برای فردی که به سلامت روانی دست یافته، ضروری است. رضایت از زندگی به عنوان یک مفهوم پایدار و جامع، نمایانگر حس کلی جامعه نسبت به زندگی و جهان اطرافش است که در وجود هر فرد تجلی می‌یابد و از این رو، از جنبه‌های فردی فراتر رفته و به ابعاد اجتماعی نیز گسترش می‌یابد. اگر رضایتمندی، احساس آرامش، سعادت یا برعکس، احساس نارضایتی و ناخشنودی در جامعه سریان یابد و گروه زیادی از اعضا را شامل می‌شود، این موضوع نمی‌تواند صرفاً به شرایط فردی مربوط باشد، بلکه لازم است عوامل اجتماعی نیز مدنظر قرار گیرند و بر اساس آن، جامعه مورد بررسی قرار گیرد. از آنجا که ظهور احساسات مثبت و منفی در اعضای جامعه می‌تواند تأثیر زیادی بر رفتارها و انگیزه‌های اجتماعی افراد داشته باشد، هیچ جامعه یا دولتی نمی‌تواند از بررسی وضعیت روانی اعضای خود غافل شود (رفیعی و حاجیان، ۱۳۹۴: ۱۶).

پایه و اساس تعهد یک فرد به نظام اجتماعی، استمرار شرایط زندگی او و جامعه، و احساس رضایت از خود در بررسی وضعیت‌های اطرافش است. هر فرد می‌تواند از طریق تحلیل شرایط پیرامون خود، اوضاع فردی خویش را ارزیابی کند. عواطف مثبت در مورد شرایط فردی، اگرچه یک عنصر ذهنی است، اما ریشه در مؤلفه‌های عینی دارد. نمی‌توان این حقیقت را نادیده گرفت که در هر ارزیابی مثبت یا منفی، بررسی و قضاوت ذهنی فرد درباره شرایط خود و جامعه در مقایسه با دیگران، عامل اصلی به شمار می‌آید. اگر قضاوت فرد درباره زندگی یا وضعیت شخصی‌اش به نتایج منفی منجر شود، این احساس منفی تنها محدود به همان حوزه نمی‌ماند و می‌تواند تأثیرات زیادی بر گرایش‌ها و وضعیت فردی و اجتماعی او بگذارد و آن را دگرگون کند (سجودی، دردار، آورده و عبدی، ۱۳۹۴: ۲۱). احساس رضایت از زندگی، یک مفهوم پیچیده و چندوجهی است که تحت تأثیر عواملی مانند زمان، مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی قرار می‌گیرد. به همین دلیل، این مفهوم معانی متفاوتی برای افراد و گروه‌های مختلف دارد. برخی آن را به عنوان قابلیت زیست‌پذیری یک منطقه، عده‌ای دیگر به عنوان معیاری برای جذابیت و برخی نیز به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی و شادکامی تفسیر کرده‌اند (Epley & Meno, 2008, 292-288). به گونه‌ای که میان پژوهشگران، تصمیم‌گیرندگان و طراحان، در خصوص اهمیت بررسی رضایت از زندگی توافق نظر وجود دارد و این مفهوم در حال حاضر به تمامی گروه‌های اجتماعی و به اشکال مختلف گسترش یافته است (جعفرپور، ۱۳۸۴: ۸).

چون ظهور رضایت در میان اعضای جامعه می‌تواند بر بسیاری از رفتارها و انگیزه‌های اجتماعی افراد تأثیر بگذارد، هیچ جامعه یا دولتی نمی‌تواند در راستای حکمرانی مؤثر از بررسی وضعیت اعضای خود غافل شود (منزلی، قاسمی و نژادمقدم، ۱۴۰۳). بنابراین، لازم است که عوامل مرتبط با احساس رضایت از زندگی شهروندان به‌طور دقیق مورد مطالعه قرار گیرد.

امروزه، یکی از عوامل مرتبط رضایت از زندگی در میزان سرمایه اجتماعی حاکمیت، جامعه، اقشار مختلف، زنان، خانواده و افراد موثر است (احمدی، میثه و غلامی ۱۴۰۴). پژوهشگران اجتماعی نشان داده‌اند که سرمایه اجتماعی یکی از معیارهای کلیدی برای رشد و پیشرفت جوامع به حساب می‌آید (Ali & Ahmad, 2025) و در غیاب آن، دستیابی به توسعه به شدت دشوار می‌شود. توسعه شهری نیز در بُعد شهروندی، به عنوان یکی از جنبه‌های توسعه، ارتباطی نزدیک با نحوه و سبک زندگی افراد یک جامعه دارد و هدف آن بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یک جامعه است که برای دستیابی به این هدف، تقویت و شکل‌گیری سرمایه اجتماعی الزامی است (حقیقیان و حیدرخانی، ۱۳۹۳: ۶۸). سرمایه اجتماعی، بازده سرمایه‌گذاری در زمینه‌های سرمایه فیزیکی و انسانی را افزایش می‌دهد. در جوامعی که از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردارند، همکاری بین افراد آسان‌تر است. امروزه به وضوح مشخص است که دستیابی به توسعه، جامعه‌ای با شهروندان فعال، معیارهای جهانی و محیط مناسب برای زندگی اجتماعی، بدون وجود سرمایه اجتماعی امکان‌پذیر نیست (شارع‌پور و حسینی‌راد، ۱۳۸۷: ۱۳۲). سرمایه اجتماعی، دارایی‌ای است که در جوامع انسانی وجود دارد و فقدان آن می‌تواند منجر به افزایش آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی نظیر طلاق، بدبینی و سوءظن، عدم مشارکت و... شود و در نتیجه، رضایت از زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

به عنوان یک عامل مؤثر در تقویت حس شهروندی افراد، به سوی تحقق زندگی مطلوب عمل می‌کند (افشارکهن و جان‌مهر، ۱۳۹۳: ۲۹). از این رو، در جوامع انسانی، افراد باید به دنبال ایجاد شرایطی باشند که موجب افزایش سرمایه اجتماعی شوند و همچنین در حفظ آن تلاش کنند. با توجه به مباحث مطرح‌شده، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی یک موضوع اساسی به شمار می‌آید (شیرازی و همکاران، ۱۴۰۰، ۲۱). این پژوهش به بررسی ارتباط میان سطح سرمایه اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل می‌پردازد.

بیان مسئله

در دنیای معاصر، رضایت از زندگی به عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی برای سنجش کیفیت زندگی افراد و جوامع شناخته می‌شود. این مفهوم به احساس کلی افراد نسبت به زندگی‌شان و توانایی آن‌ها در دستیابی به اهداف و آرزوهایشان اشاره دارد. رضایت از زندگی نه تنها یک تجربه فردی است، بلکه تحت تأثیر عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نیز قرار دارد. در این راستا، سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی مطرح می‌شود (Ng, 2024; Liu et al., 2024). سرمایه اجتماعی در بستر سازمانی به شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد متقابلی در حوزه اجتماعی و سیاسی اشاره دارد که همکاری و منافع مشترک را تسهیل می‌کنند (Shah, 2024; Sutiyoso & Faedlulloh, 2025). این مفهوم دارای سه بعد اصلی شامل:

✓ ساختاری: الگوهای ارتباطی و شبکه‌های روابط

✓ ارتباطی: کیفیت و شدت روابط بین فردی

✓ شناختی: اشتراک هنجارها و ارزش‌ها (Alanis-Ocádiz, 2025)

سرمایه اجتماعی، همچون یک دارایی نامشهود، بر عملکرد، نوآوری و رفتار شهروندی سازمانی تأثیرگذار است (Ali & Ahmad, 2025; Cao et al., 2025). به عنوان مثال، شبکه‌های موزون می‌توانند انتقال دانش ضمنی را تسهیل و راهکارهای نوآورانه را تسریع کنند (Florea & Croitoru, 2025). همچنین، روابط مثبت و مبتنی بر اعتماد، احتمال همکاری، مشارکت و تعهد سازمانی را ارتقا می‌دهند (Mahmood, 2025).

سرمایه اجتماعی به روابط، شبکه‌ها و هنجارهای اجتماعی اشاره دارد که به افراد کمک می‌کند تا به اهداف مشترک دست یابند. این مفهوم شامل اعتماد، همکاری و مشارکت در میان اعضای یک جامعه است و می‌تواند به عنوان یک دارایی اجتماعی عمل کند. جامعه‌شناسان بر این باورند که وجود سرمایه اجتماعی قوی، به تقویت همکاری و تعاملات مثبت در جامعه منجر می‌شود و در نتیجه بر رضایت از زندگی تأثیرگذار است (Ng, 2024). به عبارت دیگر، جوامعی که دارای سرمایه اجتماعی بالاتری هستند، معمولاً احساس رضایت بیشتری از زندگی دارند، زیرا این سرمایه به افراد کمک می‌کند تا در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات اجتماعی بهتر عمل کنند.

در سطح جهانی، مطالعات متعددی نشان داده‌اند که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک پیش‌بینی‌کننده قوی برای رضایت از زندگی عمل کند. به عنوان مثال، در جوامع با سطح بالای اعتماد و همکاری، افراد تمایل بیشتری به ابراز رضایت از زندگی دارند (Liu et al., 2024). این امر به ویژه در جوامع در حال توسعه، جایی که نهادهای اجتماعی و اقتصادی ممکن است ضعیف‌تر باشند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

شهر اردبیل به عنوان یکی از شهرهای ایران با ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی خاص خود و حاشیه‌های بافت شهری (هاشمیان فر و همکاران، ۱۳۹۱)، نیازمند بررسی عمیق‌تری در زمینه ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی است. تغییرات سریع فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در این شهر، به ویژه در سال‌های اخیر، بر ساختار اجتماعی و روابط بین فردی تأثیر گذاشته است (Inglehart, 2024). بنابراین، درک بهتر از این روابط و تأثیرات آن‌ها بر کیفیت زندگی شهروندان اردبیل، می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی در طراحی و اجرای برنامه‌های مؤثر کمک کند (Sutiyoso & Faedlulloh, 2025).

با توجه به این نکته که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک دارایی اجتماعی عمل کند و به بهبود کیفیت زندگی افراد کمک کند، بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در میان شهروندان اردبیل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این تحقیق می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف جامعه در زمینه سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر رضایت از زندگی کمک کند و به توسعه راهکارهایی برای تقویت سرمایه اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی در این شهر منجر شود. (Mahmood, 2025)

در نتیجه، بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در شهر اردبیل نه تنها به درک عمیق‌تری از این روابط کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به عنوان یک ابزار برای بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی شهروندان عمل کند. این تحقیق می‌تواند به شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی و ارائه راهکارهایی برای تقویت سرمایه اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی در جامعه کمک کند.

اهداف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش، بررسی ارتباط بین میزان سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل است. به‌طور خاص، اهداف فرعی این تحقیق عبارتند از:

- ✓ بررسی ارتباط بین انسجام اجتماعی و رضایت از زندگی.
- ✓ بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی.

ضرورت تحقیق

تحقیق در زمینه ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی کمک کند تا راهکارهایی برای افزایش رضایت از زندگی در جامعه ارائه دهند. با توجه به تأثیرات مثبت سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی، این پژوهش می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف جامعه در این زمینه کمک کند و زمینه‌ساز توسعه پایدار و بهبود شرایط اجتماعی باشد.

سوالات تحقیق

- سوال اصلی: آیا بین میزان مولفه‌های سرمایه اجتماعی (انسجام، مشارکت، حمایت، اعتماد و آگاهی اجتماعی) و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد؟
- سوالات فرعی:
  - i. کدام یک از مولفه‌های سرمایه اجتماعی بیشترین میزان ارتباط با رضایت از زندگی دارد؟
  - ii. رتبه‌بندی و اولویت شاخص‌های میزان رضایت از زندگی چگونه است؟

فرضیه‌های تحقیق

بر اساس اهداف تحقیق، فرضیه‌های زیر مطرح می‌شوند:

- فرضیه اصلی: بین میزان سرمایه اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد.
- فرضیه‌های فرعی:
  - i. بین میزان انسجام، مشارکت و حمایت اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد.
  - ii. بین میزان اعتماد و آگاهی اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد.

اهداف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش بررسی ارتباط بین میزان سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل است. به‌طور خاص، اهداف فرعی این تحقیق عبارتند از:

- ✓ بررسی ارتباط بین انسجام اجتماعی و رضایت از زندگی.
- ✓ بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی.

ضرورت تحقیق

تحقیق در زمینه ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی ضروری است زیرا می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی کمک کند تا راهکارهایی برای افزایش رضایت از زندگی در جامعه ارائه دهند. با توجه به تأثیرات مثبت سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی، این پژوهش می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف جامعه در این زمینه کمک کند و زمینه‌ساز توسعه پایدار و بهبود شرایط اجتماعی باشد.

سوالات تحقیق

- **سوال اصلی:** آیا بین میزان مولفه‌های سرمایه اجتماعی (انسجام، مشارکت، حمایت، اعتماد و آگاهی اجتماعی) و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد؟
- **سوالات فرعی:**
  - i. کدام یک از مولفه‌های سرمایه اجتماعی بیشترین میزان ارتباط با رضایت از زندگی دارد؟
  - ii. رتبه بندی و اولویت شاخص‌های میزان رضایت از زندگی چگونه است؟

فرضیه‌های تحقیق

- بر اساس اهداف تحقیق، فرضیه‌های زیر مطرح می‌شوند:
- **فرضیه اصلی:** بین میزان سرمایه اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد.
  - **فرضیه‌های فرعی:**
    - بین میزان انسجام، مشارکت و حمایت اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد.
    - بین میزان اعتماد و آگاهی اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل ارتباط وجود دارد.

پیشینه تحقیق

رضایت از زندگی و سرمایه اجتماعی از مفاهیم محوری در مطالعات جامعه‌شناسی و روانشناسی اجتماعی معاصر به شمار می‌روند که ارتباط تنگاتنگی با کیفیت زندگی و بهزیستی فردی و اجتماعی دارند. رضایت از زندگی، به عنوان یک مفهوم پایدار و فراگیر، بازتاب‌دهنده احساس کلی افراد نسبت به زندگی و توانایی آنان در دستیابی به اهداف است (رفیعی و حاجیان، ۱۳۹۴؛ اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۹). این مفهوم، تحت تأثیر عوامل عینی و ذهنی، و همچنین مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی قرار می‌گیرد و به دلیل تأثیرگذاری بر کنش‌ها و انگیزه‌های اجتماعی، از اهمیت بالایی در برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و حکومتی برخوردار است (جعفرپور و همکاران، ۱۳۸۴؛ Epley & Meno، ۲۰۰۸).

در کنار رضایت از زندگی، مفهوم سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر آن مطرح شده است. سرمایه اجتماعی به شبکه‌ها، هنجارها، اعتماد و روابط اجتماعی اشاره دارد (Sutiyoso & Faedlulloh, 2025) که افراد را قادر می‌سازد تا به اهداف مشترک دست یابند و همکاری و تعاملات مثبت را در جامعه تقویت کند (Adam & Roncevi, ۲۰۰۳). جامعه‌شناسان بر این باورند که سرمایه اجتماعی قوی، شاخصی برای رشد و توسعه جوامع بوده و در غیاب آن، دستیابی به توسعه پایدار دشوار خواهد بود (حقیقیان و حیدرخانی، ۱۳۹۳؛ شارع‌پور و حسینی‌راد، ۱۳۸۷). این سرمایه، نه تنها سود سرمایه‌گذاری در سرمایه فیزیکی و انسانی را افزایش می‌دهد، بلکه به عنوان یک محرک قوی در تقویت حس شهروندی و تحقق زندگی مطلوب عمل می‌کند

(افشارکهن و جان مهر، ۱۳۹۳). مطالعات نشان داده‌اند که جوامع با سطح بالای سرمایه اجتماعی، مشارکت‌های اجتماعی و سیاسی بیشتری دارند که به تقویت حس تعلق و ارتباطات اجتماعی کمک می‌کند و در نتیجه، به ایجاد حس امنیت و رضایت در زندگی افراد منجر می‌شود (Putnam, ۲۰۰۰).

بررسی ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که ارتباط مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در بسترها و جوامع مختلف وجود دارد. مطالعات متعددی در سطح جهانی و داخلی، این رابطه را تأیید کرده‌اند:

در سطح بین‌المللی: پژوهش‌ها حاکی از آن است که روابط اجتماعی بالا و وجود شبکه‌های حمایتی، با سطوح بالای رضایت از زندگی همبستگی دارد (Black & Gahayashy, ۲۰۰۵; Philips, ۲۰۱۷, Diener et al, ۲۰۰۰). برای مثال، یوفاف و وایجایاراتنا^۱ (۲۰۰۰) در مطالعه‌ای بر روی سازمان‌های کشاورزان در سریلانکا، منافع ملموس سرمایه اجتماعی را در افزایش بهره‌وری و بهبود زندگی نشان دادند. همچنین، کاور^۲ و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای بر روی جمعیت سالمند، نقش حمایت خانواده را در کیفیت زندگی برجسته کرده‌اند و اکتای^۳ و رستملی^۴ (۲۰۱۰) در مقاله به اندازه‌گیری کیفیت زندگی شهری و رضایت از محله در منطقه گازیمگوسا (فاماگوستا) می‌پردازد.

در ایران نیز، مطالعات متعددی به بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی یا مفاهیم مرتبط با آن پرداخته‌اند که همگی بر اهمیت این رابطه تأکید دارند. این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که سرمایه اجتماعی به عنوان یک عامل کلیدی در ارتقاء بهزیستی و کیفیت زندگی شهروندان ایرانی عمل می‌کند.

یکی از اولین مطالعات در این زمینه، پژوهش مجدی و الهی‌زاده (۱۳۸۵) است که به نقش سرمایه اجتماعی در رضایت از کیفیت زندگی اشاره کرده و اهمیت آن را در بهبود وضعیت افراد مورد تأکید قرار داده‌اند. این مطالعه پایه و اساس تحقیقات بعدی را در ایران فراهم آورد و نشان داد که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک منبع ارزشمند برای ارتقاء رضایت از زندگی عمل کند. به همین ترتیب، نوابخش و ثنائی (۱۳۹۳) در منطقه ۱۶ تهران، در تحقیقات خود نشان داده‌اند که ارتباط مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی است. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که هرچه میزان سرمایه اجتماعی در میان ساکنان بالاتر باشد، کیفیت زندگی و در نتیجه رضایت آن‌ها از زندگی نیز افزایش می‌یابد. این پژوهش بر اهمیت شبکه‌های اجتماعی و اعتماد متقابل در محیط شهری تأکید داشت.

سلطانی‌بهرام و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی بر روی بازنشستگان دانشگاه تبریز، به رابطه معناداری بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی دست یافتند. این مطالعه نشان داد که شبکه‌های حمایتی و اعتماد متقابل در میان بازنشستگان، نقش مهمی در حفظ و ارتقاء کیفیت زندگی آن‌ها ایفا می‌کند و به آن‌ها کمک می‌کند تا با چالش‌های دوران بازنشستگی بهتر کنار بیایند.

رادمان و همکاران (۱۳۹۶) نیز در شهرستان دلفان، ارتباط مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی زوجین را گزارش کردند. این پژوهش تأکید می‌کند که روابط اجتماعی قوی، مشارکت در فعالیت‌های جمعی و اعتماد متقابل بین زوجین و در جامعه، به افزایش رضایت زناشویی و کلی از زندگی منجر می‌شود و استحکام خانواده را تقویت می‌کند.

افشارکهن و جان مهر (۱۳۹۳) در مشهد، تأثیر ابعاد ساختاری و شناختی سرمایه اجتماعی بر احساس شهروندی را بررسی کردند. اگرچه تمرکز اصلی آن‌ها بر احساس شهروندی بود، اما یافته‌هایشان به طور ضمنی نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی قوی، از طریق تقویت حس تعلق، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مشارکت فعال در امور شهری و شهروندی دیجیتال، می‌تواند به رضایت بیشتر از زندگی شهری نیز کمک کند (Liu, 2025).

^۱Uphoff, & Wijayaranta

^۲Kaur

^۳Oktay & Rustemli

^۴Gazimagusa (Famagusta)

حقیقیان و حیدرخانی (۱۳۹۳) در کرمانشاه، به بررسی رابطه ابعاد سرمایه اجتماعی و دیدگاه شهروندان نسبت به توسعه شهری پرداختند. نتایج این پژوهش نیز به طور تلویحی بر این نکته صحنه می‌گذارد که سرمایه اجتماعی، با ایجاد بستر مناسب برای مشارکت، همکاری و اعتماد، می‌تواند به بهبود شرایط زندگی و افزایش رضایت شهروندان از محیط شهری و فرآیندهای توسعه کمک کند.

در راستای بررسی ابعاد خاص سرمایه اجتماعی، حسینی و همکاران (۱۳۹۳) به نقش حمایت اجتماعی در رضایت از زندگی نوجوانان اشاره کرده‌اند. این مطالعه نشان می‌دهد که دریافت حمایت از خانواده، دوستان و جامعه، به طور چشمگیری بر احساس رضایت و بهزیستی نوجوانان تأثیر مثبت دارد. این یافته، بعد حمایت اجتماعی را به عنوان یک مؤلفه حیاتی از سرمایه اجتماعی در ارتقاء رضایت از زندگی برجسته می‌کند.

سجودی و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان پیام نور تفت، به تحلیل عوامل اجتماعی مؤثر بر رضایت از زندگی پرداختند. اگرچه این مطالعه به طور مستقیم بر سرمایه اجتماعی تمرکز نداشت، اما عوامل اجتماعی شناسایی شده، مانند روابط دوستانه قوی، مشارکت در فعالیت‌های گروهی و حمایت اجتماعی، با ابعاد سرمایه اجتماعی همپوشانی قابل توجهی دارند و بر نقش این عوامل در رضایت از زندگی دانشجویان تأکید می‌کنند.

همچنین، چلبی و موسوی (۱۳۸۷) در پژوهشی گسترده‌تر، عوامل مؤثر بر شادمانی در ایران را بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که عوامل اجتماعی، از جمله مشارکت اجتماعی، اعتماد و روابط قوی بین فردی، نقش مهمی در افزایش سطح شادمانی افراد دارند که با مفهوم رضایت از زندگی قرابت معنایی زیادی دارد و بر اهمیت بعد شناختی و ساختاری سرمایه اجتماعی در بهزیستی تأکید می‌کند.

در نهایت، سعیدی و مقدم‌نژاد (۱۳۹۹) در ساری، به بررسی عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی با تأکید بر امنیت پرداختند. اگرچه امنیت به طور مستقیم از ابعاد سرمایه اجتماعی نیست، اما وجود سرمایه اجتماعی بالا (مانند اعتماد عمومی و انسجام اجتماعی) می‌تواند به افزایش احساس امنیت و در نتیجه رضایت از زندگی کمک کند، زیرا جوامع با اعتماد بالا، کمتر دچار جرم و ناامنی می‌شوند.

این مجموعه از پژوهش‌های داخلی به وضوح نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی و ابعاد مختلف آن (نظیر اعتماد، مشارکت، حمایت، انسجام و آگاهی اجتماعی) به طور پیوسته و معناداری با رضایت از زندگی و کیفیت آن در ارتباط هستند. این یافته‌ها، ضرورت توجه به تقویت سرمایه اجتماعی را در برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و فرهنگی کشور بیش از پیش نمایان می‌سازد. با این حال، با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی مناطق مختلف ایران، انجام پژوهش‌های بومی‌سازی شده در شهرهایی با ویژگی‌های خاص مانند اردبیل، برای درک عمیق‌تر این روابط و ارائه راهکارهای متناسب، ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش حاضر با هدف تبیین این رابطه در میان شهروندان اردبیل، به دنبال شناسایی نقاط قوت و ضعف جامعه در این زمینه و ارائه راهکارهایی برای بهبود کیفیت زندگی در این شهر است.

مبانی و چارچوب نظری پژوهش

این پژوهش بر مبنای نظریات مختلفی از جمله نظریات بوردیو، پاتنام، کلمن و گیدنز شکل گرفته است. این نظریات به بررسی ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر رضایت از زندگی می‌پردازند. در ادامه، هر یک از این نظریات به تفصیل مورد بررسی قرار می‌گیرند و ارتباط آن‌ها با موضوع پژوهش روشن می‌شود.

---

^۱Bourdieu

^۲Putnam

هدف این پژوهش بررسی ارتباط بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی (انسجام اجتماعی و حمایت اجتماعی) و رضایت از زندگی در میان شهروندان شهر اردبیل است. بر اساس ترکیبی از نظریات بوردیو، پاتنام، کلمن و گیدنز، ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در این پژوهش به دقت مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱- نظریه بوردیو

پییر بوردیو، جامعه‌شناس فرانسوی، سرمایه اجتماعی را به عنوان یک منبع اجتماعی تعریف می‌کند که می‌تواند به افراد در دستیابی به اهدافشان کمک کند. او بر اهمیت شبکه‌های اجتماعی و روابط بین افراد تأکید می‌کند و معتقد است که این روابط می‌توانند به افزایش سرمایه اجتماعی منجر شوند. بوردیو بیان می‌کند که:

- سرمایه اجتماعی به افراد این امکان را می‌دهد که از منابع و فرصت‌های موجود در شبکه‌های اجتماعی خود بهره‌برداری کنند.
  - روابط اجتماعی قوی می‌تواند به تسهیل دسترسی به منابع اقتصادی، اطلاعات و حمایت‌های اجتماعی منجر شود.
  - بهبود کیفیت زندگی و افزایش رضایت از زندگی به واسطه این روابط ممکن می‌شود.
- بوردیو همچنین به این نکته اشاره دارد که سرمایه اجتماعی تنها به وجود روابط محدود نمی‌شود، بلکه کیفیت این روابط و میزان اعتماد بین افراد نیز از اهمیت بالایی برخوردار است.

۲- نظریه پاتنام

رابرت پاتنام در تحقیقات خود به تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی و اجتماعی اشاره کرده و بر این باور است که سرمایه اجتماعی بالاتر می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و رضایت از زندگی منجر شود. او در کتاب «تنهایی در جمع» (۲۰۰۰) تأکید می‌کند که:

- جوامع با سطح بالای سرمایه اجتماعی، مشارکت‌های اجتماعی و سیاسی بیشتری دارند.
  - این مشارکت‌ها به تقویت حس تعلق و ارتباطات اجتماعی کمک می‌کند.
  - در نتیجه، افزایش سرمایه اجتماعی می‌تواند به ایجاد حس امنیت و رضایت در زندگی افراد منجر شود.
- پاتنام همچنین به این نکته اشاره می‌کند که کاهش سرمایه اجتماعی می‌تواند به انزوا و کاهش مشارکت‌های اجتماعی منجر شود که این امر به نوبه خود تأثیر منفی بر رضایت از زندگی دارد.

۳- نظریه کلمن

جیمز کلمن به بررسی روابط بین سرمایه اجتماعی و نتایج اجتماعی پرداخته و بر این نکته تأکید دارد که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده در فرآیندهای اجتماعی عمل کند. او معتقد است که:

- سرمایه اجتماعی می‌تواند به کاهش هزینه‌های تعاملات اجتماعی و افزایش کارایی همکاری‌ها منجر شود.
- این امر به نوبه خود می‌تواند به بهبود رضایت از زندگی افراد کمک کند.
- کلمن همچنین بر این باور است که سرمایه اجتماعی می‌تواند به شکل‌گیری هنجارهای اجتماعی و اعتماد متقابل بین اعضای جامعه کمک کند.

نظریه کلمن بر اهمیت سرمایه اجتماعی در تسهیل روابط بین فردی و اجتماعی تأکید دارد و می‌گوید که این سرمایه می‌تواند به تقویت همبستگی اجتماعی و کاهش تعارضات منجر شود.

۴- نظریه گیدنز

آنتونی گیدنز در نظریه خود به تأثیرات مدرنیته بر روابط اجتماعی و احساس ناامنی اشاره می‌کند. او بر این باور است که: -اعتماد به سیستم‌های اجتماعی و روابط انسانی می‌تواند به افزایش رضایت از زندگی کمک کند.

-پیشرفت‌های ناشی از تمدن ممکن است در برخی زمینه‌ها خطرات را کاهش دهد، اما در عین حال، ناامنی‌ها و خطرات جدیدی نیز به وجود آورده است.

از جمله عواملی که گیدنز به عنوان تهدیدکننده رضایت از روابط اجتماعی مطرح می‌کند، شامل خشونت‌های ناشی از جنگ‌های صنعتی، تضعیف پایه‌های اعتماد به سیستم‌های انتزاعی و احساس ناامنی وجودی است. گیدنز همچنین بیان می‌کند که اعتماد همراه با احتیاط به سیستم‌های انتزاعی و سپردن امور زندگی به آن‌ها می‌تواند به تأمین رضایت از زندگی کمک نماید.

۵- نظریه فوکویاما

فرانسیس فوکویاما مفهوم سرمایه اجتماعی را در چارچوب اقتصادی مطرح کرده است. ایشان با بهره‌گیری از این مفهوم، نظریه‌ای تحت عنوان اعتماد اجتماعی را توسعه داده و بیان کرده است که:

-قدرت و کارایی سرمایه اجتماعی در یک جامعه به میزان پایبندی اعضای آن به هنجارها و ارزش‌های مشترک وابسته است. -توانایی افراد برای صرف‌نظر کردن از منافع شخصی به نفع خیر و سعادت عمومی، به تقویت سرمایه اجتماعی یاری می‌رساند. فوکویاما بر این باور است که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک عامل مؤثر در توسعه اقتصادی و اجتماعی عمل کند و بهبود کیفیت زندگی را تسهیل کند.

۶- نظریه یوفاف

یوفاف معتقد است که سرمایه اجتماعی از دو طبقه ساختاری و شناختی تشکیل شده است. او بیان می‌کند که: -هر یک از انواع سرمایه اجتماعی (ساختاری یا شناختی) به یکدیگر یاری می‌رسانند و هر دو از طریق تجربیات شکل می‌گیرند. -فرهنگ، روحیه و نگرش یک دوره و سایر عوامل تأثیرگذار می‌توانند این انواع را تقویت کنند. -افزایش سرمایه اجتماعی در شکل‌های ساختاری و شناختی به بهبود رضایت از زندگی منجر می‌شود. یوفاف تأکید می‌کند که سرمایه اجتماعی نه تنها به روابط اجتماعی بلکه به ساختارهای اجتماعی و فرهنگی نیز وابسته است و این امر می‌تواند بر کیفیت زندگی افراد تأثیر بگذارد.

۷- یافته‌های سوز و بومیرسکا

سوز و بومیرسکا در پژوهش‌های خود نشان داده‌اند که روابط اجتماعی قوی به عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی سرمایه اجتماعی، با سطوح بالای رضایت از زندگی ارتباط نزدیکی دارد. به عنوان مثال:

فردی که می‌تواند نام پنج نفر یا بیشتر را به عنوان دوستان خود ذکر کند، از رضایت بیشتری نسبت به کسی که دوستان کمی دارد، برخوردار است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که کیفیت و کمیت روابط اجتماعی می‌تواند بر احساس رضایت افراد از زندگی تأثیرگذار باشد.

بنابراین، از نظریه‌های گیدنز، فوکویاما، یوفاف، سوز و بومیرسکا می‌توان فرضیه اصلی پژوهش را استخراج کرد که بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی ارتباطی وجود دارد. ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی که در این پژوهش بررسی می‌شوند عبارتند از:

- **انسجام اجتماعی:** به معنای وجود پیوندهای قوی و حمایتی بین اعضای جامعه.
- **حمایت اجتماعی:** به معنای وجود حمایت‌های عاطفی، اطلاعاتی و مالی از سوی دیگران.
- **اعتماد اجتماعی:** به معنای اعتماد به دیگران و نهادهای اجتماعی.
- **مشارکت اجتماعی:** به معنای شرکت فعال در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی.
- **آگاهی اجتماعی:** به معنای شناخت و درک مسائل اجتماعی و فرهنگی.

مدل نظری پژوهش رضایت از زندگی شامل موارد زیر است:

- رضایت از سلامت: احساس خوب بودن و رضایت از وضعیت سلامتی.
- رضایت از روابط اجتماعی: کیفیت و عمق روابط اجتماعی و احساس تعلق.
- رضایت اقتصادی: احساس رضایت از وضعیت اقتصادی و معیشتی.
- رضایت فرهنگی: احساس رضایت از فرهنگ و هویت اجتماعی.

این چارچوب نظری به تحلیل ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر رضایت از زندگی کمک خواهد کرد و به درک بهتری از این موضوع مهم در میان شهروندان اردبیل منجر خواهد شد. این پژوهش تلاش می‌کند تا با ارائه داده‌ها و نتایج، به درک عمیق‌تری از ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی دست یابد و راهکارهایی برای بهبود کیفیت زندگی افراد در جامعه ارائه دهد.

روش‌شناسی تحقیق:

روش‌شناسی این مطالعه از نظر هدف، یک بررسی کاربردی محسوب می‌شود. همچنین از نظر روش، این تحقیق با استفاده از تکنیک پیمایش و به صورت میدانی انجام شده است. از لحاظ وسعت، مطالعه‌ای پهنانگر و از نظر زمانی، مقطعی است. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، از ابزار پرسشنامه‌ای که توسط محقق طراحی شده، استفاده گردید. قبل از شروع پیمایش، یک پرسشنامه اولیه برای آزمون مقدماتی مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به نتایج به دست آمده، نواقص موجود اصلاح و پرسشنامه نهایی تهیه شد.

برای اطمینان از روایی پرسشنامه، نظرات اساتید و کارشناسان مربوطه مورد استفاده قرار گرفت و مشاوره‌هایی انجام شد. همچنین برای بررسی پایایی پرسشنامه، از آزمون آلفای کرونباخ بهره‌گیری شد و بر اساس ضریب آلفا، پایایی تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۷۱ گزارش گردید.

جدول ۱: پایایی پرسشنامه نهایی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ

متغیر	شاخص آلفا کرونباخ
سرمایه اجتماعی	
انسجام اجتماعی	۰/۷۱۶
حمایت اجتماعی	۰/۷۰۹
اعتماد اجتماعی	۰/۸۳۴
مشارکت اجتماعی	۰/۸۰۱
آگاهی اجتماعی	۰/۷۳۴
رضایت از زندگی	
رضایت از وضعیت سلامت	۰/۸۰۵
رضایت از وضعیت اجتماعی	۰/۸۲۱
رضایت از وضعیت اقتصادی	۰/۷۸۸
رضایت از وضعیت فرهنگی	۰/۷۳۷

جامعه آماری این پژوهش، شهروندان بالای ۱۸ سال مناطق شهر اردبیل است از آنجا که به طور طبیعی امکان مطالعه دیدگاه‌های تمامی ساکنان برای تبیین نظریات وجود نداشت، از شیوه «نمونه‌گیری» استفاده شد و بر اساس فرمول کوکران، تعداد ۳۵۴ نفر از

افراد به عنوان حجم نمونه معرف جامعه آماری تشخیص داده شده و مطالعه و انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق، نمونه‌گیری دو مرحله‌ای با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای و سپس نمونه‌گیری تصادفی ساده می‌باشد. بدین صورت که تعدادی از محله‌های شهر اردبیل انتخاب و از هر محله به صورت تصادفی، نمونه نهایی مورد مطالعه قرار گرفت. پس از گردآوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری اسپس‌اس‌اس و اسمارت پی‌ال‌اس انجام گردید و برای آزمون فرضیات، تست‌های آماری متناسب به کار گرفته شد.

رضایت از زندگی از نظر لغوی به معنای کیفیت زندگی است و در اصطلاح، مفهومی چندبعدی، نسبی و تحت تأثیر زمان، مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی به شمار می‌آید. این مفهوم همچنین دارای ابعاد عینی و بیرونی، ذهنی و درونی است و نمی‌توان برای آن تعریفی جامع و کامل ارائه داد (Laughlin & Huebner, 2010: 163-162). در این پژوهش، رضایت از زندگی با استفاده از شاخص‌های مرتبط با رضایت از وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سلامت، به کمک طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت مورد ارزیابی قرار گرفته است

اصطلاح سرمایه اجتماعی به مجموعه‌ای از سرمایه‌ها مانند اعتماد اجتماعی، هنجارها و شبکه‌هایی اشاره دارد که مردم برای حل مسائل عمومی ایجاد می‌کنند. این نوع سرمایه با مفاهیمی نظیر مشارکت، اعتماد، حمایت و ارتباطات اجتماعی ارتباط دارد (Adam & Roncevi, 2003: 170-168). در این پژوهش، سرمایه اجتماعی با استفاده از شاخص‌های انسجام اجتماعی، حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و آگاهی اجتماعی به کمک طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت مورد ارزیابی قرار گرفته است.

یافته‌ها

الف- یافته‌های توصیفی:

در این بخش به تحلیل آماری داده‌های جمع‌آوری شده از ۳۵۴ پاسخ‌دهنده پرداخته می‌شود. نتایج به تفکیک متغیرهای جنسیت، سن و تحصیلات ارائه می‌گردد.

۱- توزیع جنسیت

جدول ۱: توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب جنسیت

جنسیت	تعداد	درصد (%)
مرد	۱۹۵	۵۵
زن	۱۵۹	۴۵
جمع	۳۵۴	۱۰۰

تحلیل: از مجموع پاسخ‌دهندگان، ۵۵٪ مرد و ۴۵٪ زن هستند که نشان‌دهنده برتری نسبی جنس مذکر در نمونه‌گیری است.

۲- توزیع سن

جدول ۲: توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب سن

گروه سنی	تعداد	درصد (%)
۱۸ تا ۲۱ سال	۵۷	۱۶
۲۲ تا ۲۵ سال	۴۲	۱۲
۲۶ تا ۲۹ سال	۷۱	۲۰

گروه سنی	تعداد	درصد (%)
۳۰ تا ۳۵ سال	۷۸	۲۲
۳۶ تا ۴۰ سال	۵۰	۱۴
۴۱ تا ۵۰ سال	۳۹	۱۱
بالای ۵۰ سال	۱۷	۵
جمع	۳۵۴	۱۰۰

تحلیل داده‌ها: بیشترین درصد پاسخ‌دهندگان متعلق به گروه سنی ۳۰ تا ۳۵ سال با ۲۲٪ و کمترین درصد مربوط به گروه سنی بالای ۶۰ سال با ۵٪ است. این توزیع نشان‌دهنده تمرکز بیشتر پاسخ‌دهندگان در سنین جوان‌تر و میانسال است.

۳- توزیع تحصیلات

جدول ۳: توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب تحصیلات

سطح تحصیلات	تعداد	درصد (%)
تا دیپلم	۶۴	۱۸
کاردانی	۶۰	۱۷
کارشناسی	۸۵	۲۴
کارشناسی ارشد	۱۱۷	۳۳
دکتری و بالاتر	۲۸	۸
جمع	۳۵۴	۱۰۰

بیشترین درصد پاسخ‌دهندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد با ۳۳٪ و کمترین درصد متعلق به دکتری و بالاتر با ۸٪ است. این یافته‌ها نشان‌دهنده تنوع در جنسیت، سن و تحصیلات پاسخ‌دهندگان است که می‌تواند در تحلیل‌های بعدی و بررسی روابط بین متغیرها مورد استفاده قرار گیرد.

جدول ۲: توزیع پاسخگویان بر حسب سرمایه اجتماعی و ابعاد آن

مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین
حمایت اجتماعی	۳۶ (10.94%)	۷۳ (20.57%)	۱۷۱ (45.31%)	۶۳ (17.96%)	۱۴ (5.21%)	2.86
انسجام اجتماعی	۱۵ (5.46%)	۲۶ (8.33%)	۸۹ (24.73%)	۱۶۳ (44.27%)	۶۰ (17.19%)	3.59
آگاهی اجتماعی	۴۱ (7.03%)	۶۲ (4.68%)	۱۲۲ (22.91%)	۱۰۲ (38.55%)	۲۷ (26.82%)	3.03

میانگین	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی
3.14	۴۲ (12.5%)	۹۹ (27.35%)	۹۱ (25.26%)	۱۱۵ (31.51%)	۵ (3.38%)	اعتماد اجتماعی
3.23	۴۵ (13.28%)	۸۴ (23.44%)	۱۵۴ (41.66%)	۵۷ (16.41%)	۱۴ (5.20%)	مشارکت اجتماعی
3.17	میزان کل سرمایه اجتماعی					

جدول شماره ۲ مربوط به متغیر سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن، نشان می‌دهد که در میان مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، بیشترین میانگین مربوط به انسجام اجتماعی ۳/۵۹ و کمترین میانگین مربوط به حمایت اجتماعی ۲/۸۶ می‌باشد. میانگین آگاهی اجتماعی ۳/۰۳، اعتماد اجتماعی ۳/۱۴ و مشارکت اجتماعی ۳/۲۳ است. میانگین کلی سرمایه اجتماعی نیز ۳/۱۷ است که مقدار آن بیشتر از متوسط است.

رضایت از زندگی و ابعاد آن

جدول ۳: توزیع پاسخگویان بر حسب رضایت از زندگی و ابعاد آن (N=354)

میانگین	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	مؤلفه‌های رضایت از زندگی
2.54	11 (3.11%)	43 (12.16%)	112 (31.73%)	104 (29.43%)	84 (23.43%)	رضایت اقتصادی
3.64	60 (18.23%)	163 (43.23%)	102 (25.78%)	20 (8.34%)	8 (4.42%)	رضایت از سلامت
3.02	36 (10.94%)	75 (21.09%)	132 (35.93%)	61 (17.46%)	50 (14.58%)	رضایت از روابط اجتماعی
3.12	40 (11.99%)	112 (31.73%)	75 (21.09%)	84 (23.43%)	43 (12.16%)	رضایت فرهنگی
3.04	کل رضایت از زندگی					

تحلیل داده‌ها

جدول شماره ۳ مربوط به متغیر رضایت از زندگی و مؤلفه‌های آن است. نتایج نشان می‌دهند که:

- بیشترین میانگین رضایت مربوط به رضایت از سلامت با میانگین 3.64 است که نشان‌دهنده رضایت متوسط از سلامت جسمی، روحی، روانی و عاطفی می‌باشد.
- کمترین میانگین مربوط به رضایت از وضعیت اقتصادی با میانگین 2.54 می‌باشد.
- میانگین رضایت از روابط اجتماعی برابر با 3.02 است که نشان‌دهنده رضایت متوسط از روابط با مردم، همکاران، دوستان و خانواده می‌باشد.
- میانگین رضایت فرهنگی نیز برابر با 3.12 است و این نشان‌دهنده رضایت از آموزه‌های فرهنگی، اخلاقی، ارزش‌های معنوی و دینی و پیشینه تاریخی است.
- میانگین کلی رضایت از زندگی نیز 3.04 می‌باشد که نشان‌دهنده یک سطح متوسط از رضایت است.

این نتایج می‌توانند به شناسایی نقاط قوت و ضعف در ابعاد مختلف رضایت از زندگی کمک کنند و به برنامه‌ریزی برای بهبود کیفیت زندگی افراد کمک نمایند.

ب- یافته‌های فرضیه‌ها: پیش‌شرط استفاده از آزمون‌های پارامتریک، شرط نرمال بودن داده‌ها می‌باشد. جهت بررسی نرمال بودن عامل‌ها، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای استفاده شده است.

Ho: داده‌ها از توزیع نرمال هستند. H1: داده‌ها از توزیع نرمال نیستند.

جدول ۴: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیرها	اعتماد	انسجام	حمایت	مشارکت	آگاهی اجتماعی	رضایت از زندگی
تعداد	354	354	354	354	354	354
مقادیر کولموگروف-اسمیرنوف	3.09	3.67	2.89	3.51	2.81	2.61
سطح معناداری (دو دامنه)	0.21	0.08	0.09	0.18	0.151	0.08

طبق نتایج جدول شماره ۴، نتیجه‌گیری می‌شود که با توجه به اینکه مقادیر سطح معناداری همه متغیرهای مطالعه بیشتر از ۰/۰۵ است، پس می‌توان گفت که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند و این عامل نرمال بودن را تأیید می‌کند و می‌توان در تحلیل فرضیه‌ها از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

بین سرمایه اجتماعی و ابعاد مختلف آن مانند انسجام، مشارکت، حمایت، اعتماد و آگاهی با رضایت از زندگی ارتباط وجود دارد. جهت بررسی فرضیه‌های پژوهش مبنی بر ارتباط بین سرمایه اجتماعی و ابعاد مختلف آن (انسجام، مشارکت، حمایت، اعتماد و آگاهی) با رضایت از زندگی، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌ها به شرح جدول زیر می‌باشد.

جدول ۵: همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

نام متغیر	شاخص‌ها	ضریب همبستگی (رضایت از زندگی)
سرمایه اجتماعی	انسجام اجتماعی	0.32
	حمایت اجتماعی	0.35
	مشارکت اجتماعی	0.30
	اعتماد اجتماعی	0.39
	آگاهی اجتماعی	0.23
کل		0.34

نتایج نشان دهنده آن است که میان همه مولفه‌های سرمایه اجتماعی و همچنین مقدار کل آن با رضایت از روابط اجتماعی و رضایت از زندگی، ارتباط مثبت، مستقیم و معناداری در شهر اردبیل وجود دارد. در میان این روابط، بین اعتماد اجتماعی و رضایت از زندگی بیشترین ضریب همبستگی ($P=0.39$) و بین آگاهی اجتماعی و رضایت از زندگی کمترین ضریب همبستگی ($P=0.23$) می‌باشد. همچنین بین حمایت اجتماعی ($P=0.35$)، انسجام اجتماعی ($P=0.32$) و مشارکت اجتماعی ($P=0.30$) با رضایت از زندگی، رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. بنابراین می‌توان استدلال کرد که هر چه میزان سرمایه اجتماعی ($P=0.34$) و ابعاد آن بیشتر شود، میزان رضایت از زندگی از دیدگاه شهروندان بیشتر می‌شود و تمامی فرضیه‌های پژوهش حاضر تأیید می‌شوند.

مدل معادلات ساختاری (Smart PLS) برای تعیین شدت و برای تأثیر مولفه‌های مختلف سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی:

یافته‌های حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی و همچنین مجموع آن با رضایت از زندگی در شهر اردبیل، ارتباطی مثبت، مستقیم و معنادار وجود دارد. به منظور بررسی شدت و جهت تأثیر ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی، از یک مدل معادلات ساختاری استفاده می‌شود. در این تحقیق، با بهره‌گیری از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، مدل‌های مورد نظر مورد آزمون قرار می‌گیرند. رویکرد این بخش به صورت دو مرحله‌ای است؛ به این معنا که پس از تدوین مدل نظری تحقیق، لازم است به ارزیابی مدل به عبارت دیگر، برآورد پارامترها و تحلیل شاخص‌های جزئی و کلی مدل پرداخته شود تا مشخص گردد آیا داده‌های تجربی به طور کلی از مدل نظری ارائه شده پشتیبانی می‌کنند یا خیر. مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی بر خلاف روش‌های مبتنی بر کوواریانس، نظیر نرم‌افزارهای AMOS، LISREL و EQS، فاقد شاخص‌های برازش مدل مبتنی بر کای دو است که برای ارزیابی میزان تطابق مدل نظری با داده‌های جمع‌آوری شده استفاده می‌شود. این ویژگی به ماهیت پیش‌بینی‌محور PLS وابسته است. به همین دلیل، شاخص‌های برازش مرتبط با این رویکرد طراحی شده‌اند تا کفایت مدل را در پیش‌بینی متغیرهای وابسته مورد بررسی قرار دهند، مانند شاخص‌های Redundancy و Commuality یا شاخص GOF. این شاخص‌ها در واقع نمایانگر اندازه‌هایی هستند که نشان می‌دهند مدل تا چه اندازه قادر به پیش‌بینی متغیرهای درون‌زا است و کیفیت پیش‌بینی آن چگونه است. برآوردهای مربوط به شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل ساختاری و پارامترهای کلیدی این مدل (تأثیر متغیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی) در شکل و جداول زیر ارائه شده است:

جدول ۶: برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادلات ساختاری

شاخص	GOF	SRMR	NFI
مقدار	0.83	0.085	0.89

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادلات ساختاری به طور کلی نشان می‌دهند که داده‌ها از مدل نظری تحقیق پشتیبانی می‌کنند. به عبارت دیگر، تطابق داده‌ها با مدل برقرار است و این شاخص‌ها بر کیفیت مطلوب مدل معادلات ساختاری تأکید دارند.

جدول ۷: تأثیر متغیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی

سطح معناداری	مقدار بحرانی	مقدار اثر	ضریب تعیین	متغیر وابسته	مسیر	متغیر مستقل
0.001	1/2	0.533	0.284	رضایت از زندگی	<---	سرمایه اجتماعی

مقادیر برآورد شده در جدول فوق نشان می‌دهد که: (۱) متغیر سرمایه اجتماعی به تنهایی ۵۳۳/۰٪ از واریانس متغیر رضایت از زندگی را تبیین می‌کند. با توجه به مقادیر مربوط به حجم اثر، مقدار تعیین این شاخص در سطح متوسط (۲۸۴/۰٪) ارزیابی می‌شود. به عبارت دیگر، متغیر سرمایه اجتماعی در ابعاد مختلف به طور متوسط توانایی تبیین واریانس متغیر رضایت از زندگی را دارد. (۲) تأثیر متغیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی از نظر آماری معنادار است. بنابراین، فرضیه کلی تحقیق که بیان می‌کند متغیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی تأثیر دارد، تأیید می‌شود. با در نظر گرفتن مقدار ضریب تأثیر، می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر متغیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی مستقیم، مثبت و در سطح متوسط ارزیابی می‌شود. به این معنا که افزایش میزان سرمایه اجتماعی می‌تواند به طور متوسط منجر به افزایش رضایت از زندگی گردد.

نتیجه‌گیری و بحث

در این پژوهش، به بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در میان شهروندان ۱۸ سال به بالای شهر اردبیل پرداخته شد. همانطور که اشاره شد، احساس رضایت یا نارضایتی در جامعه نمی‌تواند به شرایط فردی محدود شود؛ بلکه باید اوضاع

اجتماعی را نیز در نظر گرفت. بروز عواطف مثبت و منفی در اعضای جامعه تأثیر مستقیمی بر کنش‌های اجتماعی و انگیزه‌های فردی دارد. بنابراین، بررسی شرایط روانی و اجتماعی اعضای جامعه برای هر جامعه یا حکومتی ضروری است. یافته‌ها نشان می‌دهند که بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی رابطه مثبت، مستقیم و معناداری وجود دارد. به ویژه، اعتماد اجتماعی با ضریب همبستگی ($P=0.39$) بیشترین تأثیر را بر رضایت از زندگی دارد، در حالی که آگاهی اجتماعی با ضریب همبستگی ($P=0.23$) کمترین تأثیر را نشان می‌دهد. همچنین، حمایت اجتماعی ($P=0.35$)، انسجام اجتماعی ($P=0.32$) و مشارکت اجتماعی ($P=0.30$) نیز با رضایت از زندگی رابطه معناداری دارند. این نتایج نشان‌دهنده این است که افزایش سرمایه اجتماعی به افزایش رضایت از زندگی منجر می‌شود و تمامی فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌شوند. مدل معادلات ساختاری (Smart PLS) نیز نشان داد که سرمایه اجتماعی 0.533 از واریانس رضایت از زندگی را تبیین می‌کند که نشان‌دهنده اثر متوسط (0.284) آن بر رضایت از زندگی است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های پیشین همخوانی دارند و به اهمیت سرمایه اجتماعی در افزایش رضایت از زندگی تأکید می‌کنند. سرمایه اجتماعی به عنوان منبع مهمی در ایجاد حس همکاری و تعامل بین افراد عمل می‌کند و می‌تواند به تقویت حس احترام به حقوق یکدیگر و کاهش رفتارهای منفعت‌جویانه کمک کند. از این رو، سرمایه اجتماعی به عنوان یک دارایی اساسی برای حفظ سلامت جامعه و توانمندی جامعه مدنی شناخته می‌شود.

پیشنهادات و راهکارها

۱. **تقویت سرمایه اجتماعی:** برنامه‌های آموزشی و فرهنگی برای افزایش آگاهی و اعتماد اجتماعی بین شهروندان باید طراحی و اجرا شوند. این برنامه‌ها می‌توانند شامل کارگاه‌های آموزشی، سمینارها و فعالیت‌های اجتماعی باشند.
۲. **افزایش مشارکت اجتماعی:** تشویق شهروندان به مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و داوطلبانه می‌تواند حس تعلق و انسجام اجتماعی را تقویت کند. ایجاد شبکه‌های اجتماعی محلی و گروه‌های حمایتی می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد.
۳. **حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر:** توجه به نیازهای اجتماعی گروه‌های آسیب‌پذیر و ایجاد برنامه‌های حمایتی می‌تواند به افزایش احساس امنیت و رضایت از زندگی در این گروه‌ها کمک کند.
۴. **تحقیقات بیشتر:** انجام پژوهش‌های بیشتر در زمینه‌های مختلف سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر سایر ابعاد زندگی اجتماعی می‌تواند به درک بهتر این موضوع کمک کند.

محدودیت‌های پژوهش

- **محدوده جغرافیایی:** این پژوهش تنها بر روی شهروندان شهر اردبیل انجام شده و ممکن است نتایج آن به سایر مناطق تعمیم‌پذیر نباشد.
- **روش‌شناسی:** استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی ممکن است به تعصب‌های پاسخ‌دهی منجر شود و نتایج را تحت تأثیر قرار دهد.
- **ابعاد سرمایه اجتماعی:** برخی ابعاد سرمایه اجتماعی ممکن است در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفته باشند و نیاز به بررسی‌های آینده دارند.

تقدیر و تشکر

در پایان، از تمامی افرادی که در این پژوهش همکاری کردند، به ویژه پاسخ‌دهندگان که با صبر و حوصله به سؤالات ما پاسخ دادند، قدردانی می‌کنیم. همچنین از اساتید و مشاورانی که در مراحل مختلف پژوهش راهنمایی‌های ارزشمندی ارائه دادند، سپاسگزاریم. بدون حمایت و همکاری این عزیزان، انجام این پژوهش ممکن نبود.

- احمدی، ابوالفضل، مغیثه، محمدرضا و غلامی، یاسر. (۱۴۰۴). نقش سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه زنان در تقویت سرمایه اجتماعی؛ یک مطالعه سیاستی. مجله تحقیقات سرمایه اجتماعی کشور، ۳(۱)، ۱-۱۴. doi: jisir/10.229558/ahse.v3i1.31952
- اسماعیلی، محمد، مقدم، مالک، و اعظم ابراهیمی. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر میزان رضایت از کیفیت زندگی (مطالعه موردی شهر تربت حیدریه). در: ششمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوره. تهران.
- افشارکهن، جواد، و جان‌مهر، فاطمه. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر ابعاد ساختاری و شناختی سرمایه اجتماعی بر احساس شهروندی (مطالعه موردی: ساکنان بالای ۱۸ سال شهر مشهد). مطالعات جامعه‌شناختی شهری، دوره ۴، شماره ۱۰.
- پاتنام، رابرت. (۲۰۰۰). دموکراسی و سنت‌های مدنی. ترجمه: محمدتقی دلفروز. تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی، وزارت کشور، چاپ اول.
- جعفرپور، محمدرضا، افشین کوبکی، و علی‌اکبر تقوایی. (۱۳۸۴). برنامه‌ریزی کیفیت زندگی در مراکز شهری، تعاریف و شاخص‌ها. شهرسازی، شماره ۱۲، بهار.
- چلبی، مسعود، و سیدمحسن موسوی. (۱۳۸۷). بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر شادمانی. مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ۹، شماره ۱-۲، بهار.
- حسینی، علی، عزیززاده، حسین، مرتضی، اصغر، و توکلی، حسین. (۱۳۹۳). حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی در نوجوانان: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی و حرمت خود. فصلنامه روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)، دوره ۱۱، شماره ۴۱، پاییز، ۱۱۴-۱۰۳.
- حقیقیان، منصور، و حیدرخانی، بیژن. (۱۳۹۳). بررسی رابطه ابعاد سرمایه اجتماعی و دیدگاه شهروندان نسبت به توسعه شهری (مطالعه موردی: شهر کرمانشاه). دوره ۵، شماره ۲۰، بهار.
- رادمان، مهرداد، یوسف رستمی، سید محمد حسینی، احسان رحمانی، و یحیی ناصری. (۱۳۹۶). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی: زوجین شهرستان دلفان). پنجمین کنگره ملی علوم تربیتی و روانشناسی ایران، انجمن علمی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین ایران، تهران. ۸۰-۹۹.
- رفیعی، مهدی، و حاجیان، ابراهیم. (۱۳۹۴). بررسی رضایت از زندگی و عوامل مؤثر بر آن (با استفاده از نتایج پیمایش ملی). جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، سال دوم، شماره ۵.
- ریتزر، جورج. (۱۳۸۹). نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر. ترجمه: محسن ثلاثی. تهران: علمی.
- سجودی، عادل، درداری، رضا، آورده، سولماز، و عبدی، فرزین. (۱۳۹۴). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر رضایت از زندگی (مطالعه موردی دانشجویان پیام نور تفت). سال چهارم، شماره ۳، پاییز، ۱۹-۳۰.
- سعیدی، علیرضا، و مقدم‌نژاد، محمدرضا. (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی در بین شهروندان ساری با تأکید بر امنیت. در: سومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و مدیریت توسعه شهری در ایران. تهران.
- شارع‌پور، محمود، و حسینی‌راد، علی. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی (مطالعه موردی: دانشجویان بابلسر). نشریه حرکت، شماره ۳۷، ۱۵-۲۹.
- شیرازی، زینب، چیت‌ساز، محمد علی، و حجازی، سید ناصر. (۱۴۰۰). بررسی جامعه‌شناختی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در بین شهروندان شهر شهرضا. پژوهش‌های جامعه‌شناختی، ۱۵(۴)، ۷-۲۴.
- سلطانی‌پهرام، محمدباقر، مقدم، سعید رسول، و مقدم، علی. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی بازنشستگان دانشگاه تبریز. فرایند مدیریت و توسعه، دوره ۲۶، شماره ۳ (پیاپی ۸۵)، پاییز، ۶۳-۷۸.

- مجدی، سید مسعود، و الهی‌زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی. فصلنامه روستا و توسعه، سال نهم، شماره ۴.
- منزلی، عباسعلی، قاسمی، سعید و نژادمقدم، علی. (۱۴۰۳). نقش سرمایه اجتماعی و اعتماد سیاسی برای تقویت حکمرانی مطلوب اسلامی. (e220151). مجله تحقیقات سرمایه اجتماعی کشور، ۲(۴)، e220151
- نوابخش، مهرداد، و ثنائی، نسیم. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی (مطالعه موردی: منطقه ۱۶ شهر تهران). علوم اجتماعی شوشتر، سال هشتم، شماره ۲، ۷۴-۵۱.
- هاشمیان‌فر، سید علی، و اعجمی، شهزاد. (۱۳۹۱). بررسی فرهنگ شهروندی ساکنان بافت حاشیه‌ای شهر اردبیل. مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری)، دوره ۲، شماره ۳.

English Sources:

- Adam, F., & Roncevic, B. (2003). Social capital: recent debates and research trends. *Social Science Information*, 42(2), 155-183.
- Alanis-Ocádiz, A., Douhova, S. V., Arreola-Guerra, J. M., Monroy, A., Padilla-López, J., Quiñones-Villalobos, C., & Prado-Aguilar, C. A. (2025). Design and psychometric validation of a social capital questionnaire.
- Ali, N., Ali, H., & Ahmad, N. (2025). Artificial intelligence and social capital as catalysts of technological innovation in SMEs.
- Black, J., & Gahayashy. (2005). *Social and spatial interactions: quality of life, social capital and social networks*. WCTRS Meeting, Nagoya University – Japan, July.
- Bourdieu, P. (1980). Le capital social: notes provisoires. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, 3(31), 2-3.
- Cao, Q., Chen, C. F., Hu, H. L., & Hsiao, Y. C. (2025). Social capital and job performance: A moderated mediation model of organizational citizenship behaviors and psychological capital.
- Diener, E. E., Sun, M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (2000). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Epley, D., & Menon, M. (2008). A method of assembling cross-sectional indicators into a community quality of life. *Social Indicators Research*, 88(2), 281-296.
- Florea, N. V., & Croitoru, G. (2025). The impact of artificial intelligence on communication dynamics and performance in organizational leadership.
- Inglehart, R. (2024). *Cultural evolution: People's motivations are changing, and reshaping the world*. Cambridge University Press.
- Kaur, H., Kaur, H., & Venkateshan, M. (2015). Factors determining family support and quality of life of elderly population. *International Journal of Medical Science and Public Health*, 4(8), 1049-1053.
- Laughlin, J. E., & Huebner, E. S. (2010). Life experience, locus of control and school satisfaction in adolescence. *Social Indicators Research*, 55(1), 156-183.
- Liu, Y., Zhang, Z., & Wu, Y. (2024). Will generative AI create a new social divide? Investigating the impacts of generative AI use on social capital in China. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 1-17.
- Liu, Y. (2025). The Digital Horizon: Opportunities for Developing Social Capital and Advancing Digital Citizenship. In *Digital Citizenship and Building a Responsible Online Presence* (pp. 43-76). IGI Global Scientific Publishing.
- Mahmood, L., Mumtaz, S. K., Ling, A. L. T., & Nawaz, A. N. M. (2025). The relationship between social capital and organizational citizenship behavior: A perspective model.
- Oktay, D., & Rustemli, A. (2010). Measuring The Quality of Urban Life and Neighbourhood Satisfaction: Findings from Gazimagusa (Famagusta) Area Study. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 2(2), 27-37.

- Philips, D. L. (2017). Mental health status, social participation and happiness. *Journal of Health and Social Behavior*, 18(3), 285-291.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Shah, F. H. (2024). Impact of organizational capital on service-oriented organizational citizenship behavior: Mediating role of employee organizational commitment and wellbeing. *South Asian Journal of Management Sciences*, 18(1).
- Sutiyo, B. U., & Facdlullo, D. (2025). Navigating social capital development through organisational citizenship behaviour in local government bureaucracy. *Cogent Social Sciences*, 10(1), 2386708.
- Uphoff, N., & Wijayaranta, C. M. (2000). Demonstrated benefits from social capital: the productivity of farmer organizations in Gal Oya, Sri Lanka. *World Development*, 28(11), 1875-1890.

مقاله
پژوهش
شده